

Mälardalens högskola, rektor
Box 883
721 23 Västerås (MDH 3.2-132/11)

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Teresa Edelman
8534
teresa.edelman@hsv.se
BESLUT

2011-06-20
Reg.nr 31-566-11

Situation för en doktorand vid Mälardalens högskola

Högskolan kritiseras för brister i handledningen av doktoranden.

Bakgrund

I en tidigare anmälan till Högskoleverket ifrågasatte NN bl.a. Mälardalens högskolas hantering av hans individuella studieplan.

I ett beslut den 16 juni 2010, reg.nr 31-723-10, konstaterade Högskoleverket bl.a. att högskolan inte hade följt NNs utbildning på det sätt som krävs. Högskolan medgav de brister som framkommit om styrningen av forskarutbildningen i NN:s fall. Högskoleverket riktade kritik för dessa brister mot högskolan. Eftersom Mälardalens högskola uppgav att man försöker komma till rätta med bristerna och hjälpa NN att fullfölja utbildningen på bästa sätt förutsatte Högskoleverket att så sker och avslutade ärendet.

En ny anmälan

NN har den 4 februari 2011 kommit in med en ny anmälan och anført i huvudsak följande. Sedan den 1 november 2010 står han utan huvudhandledare och biträdande handledare. Under denna tid har han inte heller haft tillgång till de laborationslokaler samt utrustning vid Uppsala universitet dit han förvisades av Mälardalens högskola i juni 2009. Från och med den 1 februari 2011 får han ingen ekonomisk ersättning från Mälardalens högskola. Hans huvudhandledare avskedades den 1 november 2010 från Mälardalens högskola. Allt detta har medfört att det varit omöjligt för honom att slutföra sin utbildning.

Huvudhandledaren har fått ett avtalsförslag från Mälardalens högskola angående ersättning för huvudhandledares fortsatta handledning av honom men i avtalet har högskolan ställt ett villkor: Ett avtal med Uppsala universitet måste vara undertecknat för att avtalet med huvudhandledaren ska gälla. Trots att Mälardalens högskola har fört diskussioner med Uppsala universitet om ett avtal sedan juli 2009 så har högskolan ännu inte lyckats slutföra förhandlingarna. Han

har under den här tiden förgäves inväntat möjligheten att dessa problem skulle lösas av högskolan så att han kan slutföra sin forskarutbildning men så har tyvärr inte skett trots ett flertal påstötningar från hans sida om hans besvärliga situation.

Från den 30 oktober 2010 har Mälardalens högskola sagt upp honom från hans tjänst vilket innebär att hans anställning upphört den 1 februari 2011. Han har i dagens läge ingen inkomst utan får låna pengar för att kunna fullfölja sin forskarutbildning när den kan återupptas. Han anser att högskolan har tvingat honom att avbryta hans forskarstudier från den 1 november 2010 genom att högskolan inte förhandlat fram de avtal som behövs för att han skulle kunna avsluta sin utbildning.

Hans licentiatexamen beräknas vara klar i slutet av april 2011 om hans forskarstudier återupptas samt om han erhåller en ekonomisk förlängning för den tid han stått utan huvudhandledare, lokaler och utrustning vilket han och dåvarande huvudhandledaren meddelat högskolan.

Mälardalens högskolas yttrande

Högskolan har svarat i huvudsak följande på NNs anmälan. Högskolan beklagar att NN inte haft fullt tillfredsställande handledning sedan den 1 november 2010, vilket högskolan inom kort kommer att åtgärda, men anser sig, utöver detta, inte ha brustit i sina skyldigheter gentemot NN.

NNs forskarstudier

NN påbörjade sina forskarstudier vid Mälardalens högskola den 23 september 2008. Han antogs till forskarutbildningen med licentiatexamen som mål. Hans studier beräknades bli klara i september 2010. Med anledning av den tid som åtgick för att flytta verksamheten, inom vilken NN bedrev sina studier, till Uppsala universitet, erhöll NN ytterligare fyra månaders studietid. Sammantaget har således NNs studietid beräknats pågå mellan september 2008 och till och med januari 2011 (28 månader). Av NNs individuella studieplan framgår att ett planeringsmöte med NN och dennes handledare skett den 13 augusti 2010 och att det vid mötet planerats att NNs licentiatexamen ska bli klar våren 2011 med planerat lic-seminarium i slutet av mars 2011.

Tillgång till laborationslokaler och utrustning

Vid kontakt med Uppsala universitets säkerhetschef den 25 februari 2010 har Mälardalens högskola erhållit uppgifter om att NN har passerkort till Institutionen för fysik och astronomi, molekyl och kondenserade materiens fysik. Institutionen ingår, enligt uppgifter från Uppsala universitet, i Ångströmlaboratoriet där NN och dennes handledare bedriver forskning. Säkerhetschefen vid universitetet har vidare uppgett att NN vid flera tillfällen använt sitt passerkort under november –

december 2010 samt januari - februari 2011. Mälardalens högskola har även fakturerats av universitetet avseende kostnader för bl.a. lokalanvändning av NN för perioden november 2010 till och med juni 2011. Högskolan har betalat för kostnaderna avseende hyra varför det inte heller framöver kan föreligga skäl att utestänga NN från lokalerna. Vid en samlad bedömning av omständigheterna finner rektorn att det inte är sannolikt att NN inte haft tillgång till lokalerna vid Uppsala universitet. I vart fall kan det inte anses visat att det funnits skäl för högskolan att misstänka att NN inte haft tillgång till lokalerna. Rektorn finner därmed att högskolan, i denna del, inte åsidosatt någon skyldighet gentemot NN.

NNs anställning vid Mälardalens högskola

NN hade från den 1 februari 2008 till och med den 28 februari 2010 flera på varandra följande tidsbegränsade anställningar som forskningsingenjör. Från och med den 1 februari 2010 övergick NNs anställning till en tillsvidareanställning som forskningsingenjör på Mälardalens högskola.

Med anledning av att verksamheten vid dåvarande Institutionen för biologi och kemi (IBK), vid vilken NN anställdes, hade avvecklats, uppstod arbetsbrist för NN. Med anledning av den föreliggande arbetsbristen blev således NN, i likhet med övriga anställda vid IBK, uppsagd från sin tjänst vid IBK. Anställningen upphörde den 30 september 2010. I förhandlingar mellan högskolan och NNs fackliga representanter SACO, enades parterna den 6 september 2010 om att NN skulle få ytterligare fyra månaders anställning för att kunna slutföra sin utbildning. NNs anställning skulle därmed upphöra den 1 februari 2011 vilket också skulle innebära att finansieringen för studierna vid detta datum upphörde. Detta godkändes av NN.

Huvudhandledarens anställning vid Mälardalens högskola

NN har haft och fortfarande har samma huvudhandledare, som även är projektledare inom det projekt som NN utför sin forskning i. Huvudhandledaren var tidigare anställd som professor vid den nu nedlagda institutionen IBK på Mälardalens högskola.

Den 29 oktober 2009 blev huvudhandledaren uppsagd från Mälardalens högskola på grund av arbetsbrist, då IBK var under avveckling. Huvudhandledaren hade från uppsägningdagen nio månaders företrädesrätt till återanställning vid högskolan och informerades om att denna rätt enbart skulle gälla på skriftlig begäran. Då huvudhandledaren inte återropat sin återanställningsrätt eller yrkat att uppsägningen var ogiltig, avslutade han sin tjänst vid Mälardalens högskola den 31 oktober 2010.

NNs handledning

Utifrån Högskoleverkets beslut den 16 juni 2010 blev det för NN och dennes huvudhandledare klarlagt att NN bedrev studier vilka skulle leda till licentiatexamen och inte doktorsexamen. Efter att detta klarlagts kunde det gemensamma arbetet med att planera återstoden av NNs studier fortsätta. Med anledning av att NN påbörjat studierna den 23 september 2008 och skulle erhålla två års studietid plus 4 extra månaders tid, för åtgång av flytten till UU, kunde studierna beräknades vara färdiga till slutet av januari 2011. Utifrån denna beräkning, i förhållande till att huvudhandledaren skulle komma att avsluta sin anställning den 31 oktober 2011, inleddes försök från högskolans sida att finna en lösning på problemet med annan betalningsform för handledning för NN, för tiden mellan den 1 november 2010 och NNs examen.

I juni 2010 kontaktade Akademin för hållbar samhälls- och teknikutveckling (HST) huvudhandledaren med förfrågan om denne kunde tänka sig att fortsätta handleda NN efter avslutad anställning mot arvodering. Detta tedde sig som en naturlig lösning då huvudhandledaren och NN, även efter att huvudhandledaren avslutat sin anställning vid Mälardalens högskola, skulle fortsätta samarbetet i projektet som leddes av huvudhandledaren.

Huvudhandledaren återkom därefter med en offert vilken HST ansåg vara oskälig i pris. HST kontaktade därför åter huvudhandledaren och meddelade att om denne stod fast vid det offererade priset skulle HST söka andra lösningar på handledningsproblemet.

Högskolan undersökte under hösten 2010 flera alternativa och rimliga möjligheter till handledning åt NN. Bl.a. kontaktades en kollega till huvudhandledaren och biträdande handledare åt NN vid Uppsala universitet med förfrågan om denne kunde åta sig uppdraget som huvudhandledare. Denne tackade emellertid nej till erbjudandet med motiveringen att den nuvarande handledaren var den bästa lösningen för NN. Mot denna bakgrund återupptog HST i oktober 2010 diskussionerna med huvudhandledaren angående arvodering av hans handledning. Parterna upprättade, efter förhandling, ett förslag på en överenskommelse enligt vilken huvudhandledaren mot ett visst arvode skulle åta sig att handleda NN ett visst antal timmar mellan den 1 november 2010 och den 15 april 2011.

Ersättningen skulle utbetalas efter fullgjort uppdrag vilket skulle vara senast den 15 april 2011. Med fullgjort uppdrag avsågs i förslaget till överenskommelsen att NN skulle ha försvarat sin licentiatuppsats vid ett lic-seminarium. HST uppställde emellertid villkoret att överenskommelsen inte skulle undertecknas förrän Mälardalens högskola och Uppsala universitet tecknat ett avtal om hyra av lokaler och utrustning m.m. på Ångströmlaboratoriet där huvudhandledaren och NN m fl. var verksamma. Sådana avtalsförhandlingar hade redan påbörjats och kunde

förväntas avslutas inom kort. Den 14 december 2010 lade Uppsala universitet fram ett avtalsförslag vilket inte accepterades av HST.

Huvudhandledaren har inte uttryckligen av sagt sig handledarskapet utan kvarstår fortfarande formellt som handledare åt NN. Mot bakgrund av NNs anmälan och övriga omständigheter i ärendet har det för Mälardalens högskola bekräftats att huvudhandledaren inte utfört sitt handledarskap under tiden från den 1 november 2010. Rektorn medger att högskolan i och med detta på ett allvarligt sätt har brustit i sina skyldigheter och beklagar att så skett. Högskolan avser att omgående, i första hand, försöka nå en ny överenskommelse med huvudhandledaren och i andra hand, om detta inte inom mycket kort tid lyckas, utse en ny huvudhandledare åt NN. Högskolan kommer att vidta nödvändiga åtgärder för att kompensera NN i tid för bortfallet av huvudhandledning. I bedömningen bör emellertid även nämnas att NN nu är i slutfasen av sina studier, under vilken studenten inte bör vara lika beroende av sin huvudhandledares täta kontakt, samt att NN ännu har bihandledare, då inte heller dessa har återtagit sina uppdrag.

Mälardalens högskolas finansiering av NNs studier

Avseende finansiering av NNs studier har HST i sitt yttrande uppgett följande: NN påbörjade sin tvååriga utbildning den 23 september 2008 och erhöll av högskolan, genom anställning, finansiering till och med den 31 januari 2011. Finansieringen har således täckt den normala studietiden på två år samt förlängningen på 4 månader för tidsåtgång av flytten till Uppsala universitet. Någon ytterligare skyldighet att finansiera NNs studier anser HST inte föreligger.

Rektorn konstaterar att NN i nuläget haft en studietid på 2 år och 5 månader samt att han därtill tidigare arbetat 6 månader i det projekt han bedriver sin forskning i. NN har haft anställning vid högskolan sedan februari 2008. Sedan han antogs som forskarstuderande har NN haft 2 år och fyra månaders betald finansiering av högskolan; tid vilken han i sin helhet kunnat ägna åt forskarstudierna. Med hänsyn tagen till dessa omständigheter finner rektorn att högskolan, avseende finansieringen av NNs studier, inte brustit i sina skyldigheter.

Vid en samlad bedömning kan rektorn konstatera och beklaga att NN:s utbildningstid delvis varit kantad av diverse komplikationer och konflikter med Mälardalens högskola samt att mycket av problematiken föranletts av en konflikt och förtroendeproblematik mellan huvudhandledaren och högskolan som eskalerat efter att handledaren, p g a arbetsbrist, sagts upp vid Mälardalens högskola. Högskolan beklagar särskilt att NN stått utan aktivt huvudhandledarskap sedan november 2010 och medger att högskolan i detta avseende på ett allvarligt sätt brustit i sina skyldigheter gentemot NN. Rektorn kan emellertid inte, givet att NN i övrigt under sin studietid haft den handledning som erfordrats och i 28 månader

av sin studietid fått full betalning vid högskolan, tillstå att högskolan därutöver brustit i sina skyldigheter gentemot NN.

NNs kommentarer

NN har vidhållit att han sedan den 1 november 2010 saknat all form av handledning, dvs. att han saknat såväl huvudhandledare som biträdande handledare vilket framgår av hans senaste individuella studieplan.

Beträffande tillgång till laborationslokaler och nödvändig utrustning har han anfört följande. Han har självklart infunnit sig på sin arbetsplats trots att han inte kunnat fullfölja sin forskarutbildning. Han har trots upprepade påpekanden om sin situation inte fått några ändrade order än att infinna sig på sin arbetsplats i Uppsala i väntan på att nödvändiga avtal skall skrivas. Han har haft tillgång till sitt skrivrum och resten av Ångströms faciliteter men utan handledare/biträdande handledare har han inte tillgång till instrument och forskningslokaler. Det är självklart att forskarstuderande vid Fysiska institutionen vid Uppsala universitet inte har tillgång till forskningsinstrument och laboratorier om man saknar handledare.

Orsaken till hans anmälan är att han saknat både handledning och laborationslokaler samt utrustning under tre månader av sin finansierade studietid. Därför har han krävt en finansiell kompensation motsvarande denna tid för att kunna slutföra sin utbildning då avtal om handledning och lokaler existerar. Mälardalens högskola lovar förlänga hans forskarutbildning i form av tid och dessutom får han under den här tiden en handledare och tillgång till forskningslaboratorier. Däremot är man inte villig att finansiera honom under den förlängda studietiden. Han anser det orimligt att högskolan först betalar ut lönen för den forskarstuderande i tre månader men utan handledare och laborationslokaler samt utrustning. Som kompensation så anställer man en handledare samt ordnar tillgång till lokaler och utrustning under motsvarande tid men drar tillbaka lönen för den forskarstuderande under dessa tre månader.

Övrig utredning

Mälardalens högskola har den 26 maj 2011 tillsatt en ny huvudhandledare från Örebro universitet och en ny biträdande handledare från Mälardalens högskola åt NN. I ett kompletterande yttrande till Högskoleverket den 13 juni 2011 har högskolan uppgett bl.a. följande.

Högskolan har, med anledning av NNs uppgifter om längre tids utebliven handledning, utsett nya handledare till NN. Detta skedde emellertid först efter att förhandlingar med den tidigare handledaren inte lett fram till ett handledaravtal. Högskolan inser att det inte är en optimal lösning för en doktorand att i slutet av sina studier få helt nya handledare men såg ingen annan

utväg mot bakgrund av huvudhandledarens inaktivitet i kombination med högskolans skyldighet att tillhandahålla studenten handledning. Högskolan beklagar även att handledarbytet inte kunde ske snabbare, vilket hade varit önskvärt för såväl NN som högskolan. Genom NNs yttrande har även framkommit att han inte fått bihandledning samt att han förvägrats tillgång till nödvändig utrustning med anledning av att han saknat aktiv handledning från sina, vid tidpunkten för anmälan, utsedda handledare. Med anledning av NNs nytillkomna uppgifter och det faktum att högskolan inte lyckades genomföra handledarbytet snabbare beslutar rektor, i enlighet med NNs begäran, att kompensera honom ekonomiskt genom att utbetala lön för tre månaders doktorandanställning. Vad gäller NNs återstående studier har planeringsmöte genomförts mellan denne och dennes nya huvudhandledare. Frågor kring lokalisering av studierna samt övrig planering kring hur studierna på bästa och snabbaste sätt kan avslutas för NN kommer att lösas i samförstånd mellan NN, dennes nya handledare och högskolan. Högskolans ambition och åtgärder syftar till att NN ska kunna slutföra sina studier inom en snar framtid.

Högskoleverkets bedömning

Av 7 kap. 34 § högskoleförordningen (1993:100) framgår att till utbildning på forskarnivå endast får så många doktorander antas som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt 36 §. Av denna bestämmelse, i dess lydelse efter den 1 januari 2011, framgår bl.a. att högskolan får till utbildning på forskarnivå bara anta sökande som anställs som doktorand eller som beviljas utbildningsbidrag för doktorander. Högskolan får dock anta en sökande som har någon annan form av studiefinansiering, om högskolan bedömer att finansieringen kan säkras under hela utbildningen och att den sökande kan ägna så stor del av sin tid åt utbildningen att den kan slutföras inom fyra år när det gäller licentiatexamen. Enligt högskoleförordningens bestämmelse i dess lydelse före den 1 januari 2011 var det fakultetsnämnden som skulle göra sådana bedömningar.

Av 6 kap. 28 § högskoleförordningen framgår att för varje doktorand ska det utses minst två handledare och att en av dem ska utses till huvudhandledare. Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen så länge inte rektor med stöd av 30 § beslutar något annat. I 30 § anges att om en doktorand i väsentlig utsträckning åsidosätter sina åtaganden enligt den individuella studieplanen ska rektor besluta att doktoranden inte längre ska ha rätt till handledning och andra resurser för utbildningen. Vid bedömningen ska det vägas in om högskolan har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen.

I 6 kap. 29 § högskoleförordningen anges bl.a. att den individuella studieplanen ska innehålla högskolans och doktorandens åtaganden och en tidsplan för

doktorandens utbildning. Det framgår att den individuella studieplanen regelbundet ska följas upp och efter samråd med doktoranden och hans handledare ändras av högskolan i den utsträckning som behövs.

Det är klarlagt i ärendet att huvudhandledaren inte har utfört sitt handledarskap sedan den 1 november 2010 och att NNs anställning som forskningsingenjör har upphört den 31 januari 2011.

Mälardalens högskola har medgett att högskolan på ett allvarligt sätt brustit i sina skyldigheter beträffande handledningen. Den 26 maj 2011 har nya handledare tillsatts åt NN eftersom förhandlingarna med tidigare handledare inte har lett till något resultat. Mälardalens högskola har också bekräftat NNs uppgift om att han inte haft tillgång till nödvändig utrustning under den period han saknat handledare. Högskolan har omprövat sin tidigare inställning i studiefinansieringsfrågan och beslutat om en ytterligare studiefinansiering.

Högskoleverket konstaterar att den långdragna processen kring handledningen har haft svåra konsekvenser för NN och ställt honom i en rättsosäker situation. Högskoleverket riktar kritik mot högskolan för att inte ha löst handledarsituationen förrän nu. Högskoleverket konstaterar att högskolan numera har vidtagit åtgärder för att uppfylla sina åtaganden gentemot NN och avslutar ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Christian Sjöstrand
Chefsjurist

Teresa Edelman
Verksjurist

Kopia för kännedom till:
NN